

Eldraárið 1999

Sigvald Kristiansen, lækni:

- 644 fólk bíða eftir pláss í ellisheimi í Føroyum

Í alt eru 327 ellis- og røktarheimspláss í landinum, 644 fólk standa á bíðilista ella 10,5 % av teimum yvir 65 ár.

- Vit eiga at stovna fleiri eldasambýli um landið, og at útbýggja heimarøktina so nógv sum gjørligt, so at fólkið kunnu klára seg í egnum heimi so leingi til ber, sigur Sigvald Kristiansen

TURID KJOLBRO

Tað er ymiskt í landinum, hvussu stórir torvinir á ellis- og røktarheimsplássum er, og tað er sumleiðis ymiskt, hvussu væl ymsu okini eru fyri at bjóða teimum eldru borgarunum eitt búpláss á eldri árum. Sigvald Kristiansen, ið fyr stuttum fór frá sum lækni á Skála, hevur júst kannað hesi viðurskipti. Sum lækni hevur hann altíð verið upptikin av teim eldru, ið eru óhjálpin, og hvørjar búmøguleikar tey hava og eiga at hava í Føroyum.

- Mannagongdin í kanninginini verður við tann, at eg havi verið í sambandi við øll ellis- og røktarheimini umframt sambýlini fyri at vita, hvussu nógv pláss eru og hvussu nógv fólkið standa á bíðilista. Nokur ganga aftur á fleiri bíðilistum, men tey eru ikki so nógv. Tey flestu standa á bíðilista í okinum, har tey búgva, sigur Sigvald Kristiansen.

Sandoyggj best fyri

Ursliðið av kanninginini er ein

uppperð fyri hvørt øki sær í landinum, hvussu nógv pláss eru og hvussu stórir torvinir er á plássum. Við árslok bðu 44.667 fólki í Føroyum, harav vóru 6150 fólki yvir 65 ár. Í alt eru 327 búpláss á ellis- og røktarheimum umframt sambýlum og á øllum bíðilistunum standa 644 fólki. Talan er sostatt um 971, ið hava og bíða eftir búpláss, ella gott 2 % av fólkatálinum.

Ókið, ið er best fyri í landinum hesum viðvíkjandi, er Sandoyar sýsla.

- Sandoyar sýsla hevur størsta prosenttalið av teimum, ið eru yvir 65 ár. Tað vil siga, at 18,1 % av fólkatálinum í oynni er yvir 65 ár. Men samstundis hevur Sandoyar sýsla lægsta talið av teimum, ið eru á bíðilista. Á bíðilista standa 1,9 % av teimum, ið eru yvir 65 ár, sigur Sigvald Kristiansen.

Í Suðurstreymoy er støðan tann ovvaga.

- Í Suðurstreymoy er lægsta talið í landinum á teimum, ið eru yvir 65 ár, ella 10,7 %. Við øðrum orð-

um eru lutfalsliga nógv yngri fólki í miðokinum. Men í Suðurstreymoy eru teir longestu bíðilistarnir. Ikki færri enn 18,7 % av teimum, ið eru yvir 65 ár, bíða eftir ellis- ella røktarheimspláss. Her skal fyrivarni takast við, at nokur ganga aftur á fleiri bíðilistum, sigur Sigvald Kristiansen.

- Støðan í Havn og miðokinum visir, at eldri fólkið eru verri fyri har enn aðra staðni í landinum hóast har eru lutfalsliga fleiri yngri fólki at taka sær av teimum.

- Í Norðoyar sýslu eru 15,4 % av fólkatálinum yvir 65 ár. Á bíðilista standa 10,8 % av teimum yvir 65 ár. Í øllum landinum standa 10,5 % av teimum yvir 65 ár á bíðilista.

Hvat kunnu vit brúka hesi úrsliðini til?

- Yvirliðið visir, har størsti torvinir er í landinum. Vit eiga at gera landspolitikkurum og kommunalpolitikkurum, serliga teimum seinnum, vart við støðuna. Eg rokni ikki við, at fleiri røktarheim

verða bygd í framtíðini, í øllum forum ikki av teimum stóru. Tí mugu vit satsa meiri uppá at fáa fleiri eldasambýli um landið, og har eiga kommunurnar at arbeiða saman og royna at loysa trupulleikan.

- Tað verður leingi, áðrenn vit hava fingið eins nógv pláss og bíðilistin visir, og tí eigur at verða satsað meiri á heimarøktina. Heimarøktin eigur at verða útbýgd so nógv, ið hon yvirhóvar kann, so fólkið kunnu klára seg í egnum heimi so leingi til ber.

Hvat vónar tú spyrst bertur úr Eldraárinum?

- Eg vóni, at kommunalpolitikkur fæa eyguni upp fyri, at teir mugu gera eitt-hvørt munagott í teirra egnu kommunu soleiðis at tey gomlu fáa ein bústað á eldri árum. Og ikki minst, at heimarøktin verður útbýgd munandi.

Hugburðurin broyttur

Tað eru 33 ár síðani, at Sigvald Kristiansen tók við læknaembættinum á Skála. Nú er hann farin frá. Stig

Sigvald Kristiansen, fyrrverandi kommunulækni á Skála, hevur kannað torvin á ellis- og røktarheimsplássum um alt landið. Hann situr í nevndini, ið fyrireikar og leggur til rættis Eldraárið í Føroyum

vórðu tá tikin til at seta á stovn røktarheim í Eysturoynni.

- Treytin fyri at fáa røktarheim í Eysturoynni tá var, at allar kommunurnar vórðu samdar um, hvar tað skuldi liggja og um onnur viðurskipti eisini. Tað var ikki lætt, men tað eydnaðist. Byrjað varð so smátt í 1969 at tosa um heimid og í 1984 stóð tað liðugt.

- Tað vóru mangan fundir síðst í 60-unum og fyrst í 70-unum bæði í Eysturoynni og í Havn um eldraspurningin, heim fyri tey eldru og hvat teimum skuldu standa í boði. Tann ráðandi áskoðarin tá var, at

tey gomlu skuldu verða ansað av teirra avvarðandi, og at tað ikki varð brúk fyri ellis- og røktarheimum. Eisini partar av fjolmiðlunum, fleiri lækna og nógvir politikarar tosaðu imóti, at vit fingi fleiri røktarheim. Tá vóru 4000 eldri fólki í Føroyum, í dag eru 6150 føyngingar yvir 65 ár. Høvdu fyrilið verðið tikið tá, høvdu ikki so nógv fólki bíðað eftir ellis- ella røktarheimspláss í dag, sigur Sigvald Kristiansen.

Skipið neyðtænastu á Almennastovuni

Á skránni til tingfundin í dag er m. a. munnligir fyrispurningar. Hesir skulu vera løgtingsskrivstovuni í hendi í seinasta lagi á middegi dagin fyri fundin.

Kristian Magnussen, løgtingsmaður fyri Javnaðarflokkinn hevur sent okkum tveir fyrispurningar, sum hann fer at seta Helenu Dam á Neystabø í dag:

Fyrri spurningur er um støðuna á Almennastovuni undir arbeiðssteðginum:

- Metir landsstýrismaðurin seg umsita almennalóg-gávuna á fullgöðan hátt, tá Almennastovan í sambandi við arbeiðssteðgin á almenna arbeiðsmarknaðinum ikki hevur skipað fyri eini neyðtænastu?

Í viðmerking til fyrispurningin segir Kristian Magnussen, at í sambandi við arbeiðssteðgin á almenna arbeiðsmarknaði-

num hevur Almennastovan boðað frá, at bæði høvudsdeildin í Havn og deildirnar í Klaksvík, Runavík og Tvøroyri eru stongdar so leingi arbeiðssteðgurin stendur við.

- Tað tykist mær ábyrgdarleyst at Almennastovan fær loyvi til at steigja allar deildir úttað at skipa fyri eini neyðtænastu soleiðis, at viðskiftafólk fáa samband við stovnin, um hesi hava bráðfeingis samband fyri neyðini. T.d. kann talan verða um støðu, har foreldur ikki hava fíggarligan mogleika at breyðføða børnum sínum.

Seinni spurningurin hjá Kristiani Magnussen er um støðuna á Landssjúkrahúsinum:

- Hevur Landsstýrið broytt avgerð um, hvussu yvirorðaði leiðslubygnaðurin á Landssjúkrahúsinum

skal verða, ella arbeiðir sjúkrahúisleiðarin í móti avgerðum landsstýrisins?

Kristian Magnussen sigur í viðmerkingunum, at í kjálavórðinum av DIOS kanninginini fóru sjúkrasystirarnar í verkfall og tóku sær ikki arbeiðið upp aftur, fyrr enn avtala varð gjord við Landsstýrið um at bæði sjúkrasystirarstjóri skuldi setast á jøvnum fót við læknaastjóran og felags leiðsla við lækna og sjúkrasystir á jøvnum fót skuldi skipast á hvørjum av deplunum í nýggja bygnaðinum á Landssjúkrahúsinum.

- Seinni bjóðaðu serlæknafelegið og sjúkrasystirafelagið seg til at koma við uppskoti um yvirorðaðan leiðslubygnað á Landssjúkrahúsinum. Uppskot teirra innihelt ein bygnað við sjúkrahúisleiðara sum ovasta leiðara og felags

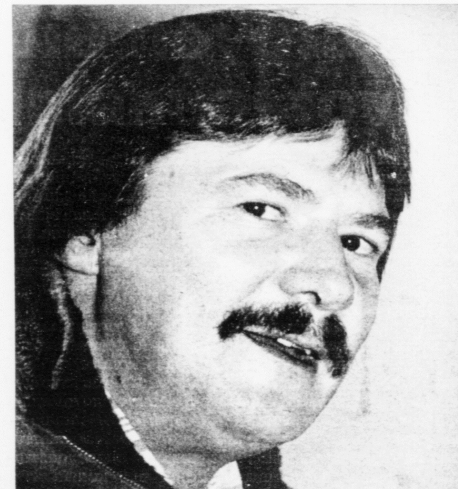
leiðslu á kirurgiska, medisinska og psykiatriska deplunum. Landsstýrið arbeiðir síðan víðari í tí andanum, sum eisini var í trá við semjuna við Sjúkrasystirafelagið, sigur Kristian Magnussen.

Hann sigur víðari, at fyrst av øllum skuldi sjúkrahúisleiðarin setast, soleiðis at hesin kundi gera arbeiðið við bygnaðinum liðugt.

- Nú sæst í fjølmiðli, at sjúkrahúisleiðarin hevur gjørt uppskot við einstreingjadar leiðslu á áðurnevndu deplum. Í uppskotinum sigur hann, at leiðarin í deplunum skal vera lækni, hóast leiðsluuppáván í høvuðsheitinum er umsitngarlig.

- Henda nýggja støða hevur fingið ilt í sjúkrasystirarnar, og tykist stríðið á landssjúkrahúsinum ongan enda at fáa.

- Uttan íva verður nógv

Kristian Magnussen

orka, ið eigur at verða nýtt til viðgerð og røkt av sjúklingum, framhaldandi nýtt uppá uppslitandi ósemjur í sambandi við nýggja bygnaðin á Landssjúkrahúsinum.

- Henda óholla støða hevur staðið við alt ov leingi, og hevur landsstýrismaðurin í síðsta enda ábyrgdina av, at orkan á Landssjúkrahúsinum verður nýtt skilabest, sigur Kristian Magnussen, sum hervið hevur reist eisini mál til umrøðu á tingi í dag.